

sunt esse essentialia, sed accidentales.

Resp.: In primis nullum esse inconveniens quod idem dividatur pluribus divisionibus essentialibus immediate, quando sunt divisiones inadæquate, quando scilicet aliqua essentia constituitur pluribus formalitatibus, quarum quælibet partibilis est in aliquas species. Quæ est doctrina S. Thomæ, 1-11, quæst. xcv, art. iv, ubi inquit: « Quod sunt multa de ratione legis humanæ secundum quorum quodlibet lex humana proprie et per se dividi potest », et ibi numerat diversas divisiones per se et essentialia legis humanæ secundum inadæquatas considerationes. Imo in divisionibus prædicamentorum non est necesse omnem divisionem fieri per duas species adæquatas, sed per plures, quibus idem genus dividi potest; sicut animal potest dividi in gressibile et volatile, et rursus in reptile et natabile et in multas et varias species essentialia. Et similiter qualitas dividitur immediate in habitum et dispositionem, in potentiam et impotentiam etc.

Secundo responderi potest affirmationem et negationem non esse immediatam divisionem propositionis, sed subdivisionem ejus. Primo enim dividitur in categoricam et hypotheticam, categorica autem in affirmativam et negativam. Quod ex Philosopho, in 1 Perih., Cap. de enuntiati., sumpsit D. Thomas, ibi lect. viii, dicens: « Quod enuntiatio quædam est una simplex, quædam conjunctione una. » Et statim addit: « Alia subdivisio enuntiationis est quod si enuntiatio sit una, aut est affirmatio, aut negatio. » Quod statim amplius explicabitur.

Ad confir. resp.: Ex hac ultima solutione regulam antepredicamentalem hic non habere locum, cum sint genera subalternatim posita divisio in categoricam et hypotheti-

cam, et subdivisio categoricæ in affirmativam et negativam. Et cum instatur quod etiam hypothetica dividitur in affirmativam et negativam. Resp. primo hypotheticas non dici per se affirmativas aut negativas, nisi ratione suarum categoricarum, ex quibus constant; nam ipsæ copulæ hypotheticæ proprie non negantur, sed copulæ verbales, ex quarum negatione propositiones etiam hypotheticæ redduntur negativæ. Unde quando fiunt contradictoriæ in hypotheticis, negationes ponuntur in copulis categoricis, non in hypotheticis (nisi forte negatio toti enuntiationi præponatur); ut si dicas hanc copulativam: Petrus currit, et Joannes legit, contradictoria ejus erit disjunctiva hæc: Petrus non currit, vel Joannes non legit, ut bene advertit M. Soto, lib. iii Summ., cap. ix, not. 5, ubi copulæ hypotheticæ, scilicet *ly et, ly vel* utrobique non negantur.

Secundo resp.: Quod, si hypothetica per se dividitur in affirmativam et negativam, talis affirmatio et negatio est longe diversa ab affirmatione et negatione, quæ dividit categoricam, quia copulæ categoricæ et hypotheticæ sunt longe diversæ, et ita non sunt capaces affirmationis et negationis secundum eandem rationem; copula enim categorica est verbum, copula vero hypothetica est modus, ut *ly et, ly vel, ly si*. Sicut qualitas quæ est dispositio in genere dividitur in dispositionem permanentem, quæ est habitus, et transeuntem, quæ est dispositio tantum; et tamen quando qualitas dividitur etiam in passionem et passibilem qualitatem penes hoc quod sit permanens et transiens, non dividitur eisdem differentiis permanentis et transeuntis, quibus dispositio, sed diversis.

Ult. arg.: Nam aliquæ propositiones sunt simul affirmativæ et nega-

tivæ, seu mixtæ qualitatis, ut hæc propositio: Petrus est, et non fuit albus; ergo ista divisio non est essentialis, quia duæ essentialia differentie non possunt eidem individuo convenire. Nec dici potest quod illa est duplex propositio et non una; contra enim est, quia solum constat uno subjecto et prædicato, et unico judicio judicari potest; ergo est unica formaliter, licet virtualiter possit esse multiplex, quia ex illa multa formari possunt. Et confirm., quia propositio affirmativa et negativa possunt esse synonymæ, ut: Homo est rationalis, homo non est irrationalis, ergo sunt ejusdem speciei. Patet conseq., quia respiciunt idem objectum, ab objecto autem sumitur species.

Resp.: Quod in propositionibus mixtæ qualitatis virtualiter invenitur duplex propositio, quia est quasi duplex, licet de eodem subjecto dicatur, eo quod multiplicatur copula; sed tamen, quia formaliter est unica propositio, dicitur pertinere ad speciem affirmativæ illa propositio mixtæ qualitatis quæ infert unam affirmativam, et pertinet ad negativam illa quæ infertur ex una negativa, prout diximus in textu, in cap. de divisionibus propositionis. Et sic non constituitur unica propositio formaliter in duplici specie, sed formaliter in unica tantum, virtualiter autem, quia est duplex, in duabus.

Ad confir. respond.: Quod illæ duæ propositiones, licet sint ejusdem speciei ex parte materiæ seu subjecti materialiter considerati, tamen ex parte formæ et artificiosi modi enunciandi sunt diversæ; quod est esse ejusdem speciei posterioristice, diversæ autem prioristice; sicut ex eodem objecto et materia potest fieri enthymema et syllogismus, quæ in ratione artificiosæ orationis et consequentiæ sunt diversæ spe-

ciei, posterioristice autem tunc erunt ejusdem rationis.

QUÆSTIO VI.

DE SUPPOSITIONE ET ALIIS PROPRIETATIBUS PARTIUM ENUNCIATIONIS.

Ordo doctrinæ postulat ut, explicata essentia seu natura propositionis incipiamus explicare illius proprietates. Et prius agemus de proprietatibus partium, in hac quæstione; deinde de proprietatibus totius propositionis, in sequenti. Proprietates partium sunt suppositio, ampliatio etc., proprietates totius, oppositio, conversio, æquipollentia.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum definitio suppositionis sit bona.

Definivimus in textu suppositionem quod sit *acceptio termini pro aliquo de quo verificatur juxta exigentiam copulæ*; unde ad ejus exactam explicationem tria inquirenda sunt. Primum circa genus, quomodo intelligatur quod suppositio est acceptio. Secundum circa differentiam, quomodo sit verificatio termini juxta exigentiam copulæ. Tertium, an solum intra propositionem invenitur suppositio.

PRIMA DIFFICULTAS. Circa primum, acceptio in definitione suppositionis sumitur pro usu passivo, seu ordinatione intellectus, qua utitur aliquo termino, seu ordinat et comparat illum in ordine ad aliquid. Et constat distingui suppositionem a significatione, cum significatio termini sit permanens et una, suppositio autem variari possit eadem significatione manente; quia illa ab impositione, quæ non mutatur, de-

pendet, hæc ab applicatione et usu intellectus, quo applicat et utitur aliquo termino. Et cum ista acceptio sit passiva, seu usus passivus termini, qui supponit et accipitur, necessario requirit acceptionem activam, quæ non est aliud quam actus intellectus ordinans et comparans ipsum terminum, et consequenter denominans ipsum non solum cognitum, sed etiam sic directum, et applicatum, et acceptum; et in hac acceptione passiva fundatur ipsa relatio rationis, in qua formaliter consistit intentio suppositionis.

Secundo dicendum est quod acceptio ut sic est communis ad multiplices et varias intentiones, quæ in acceptione fundantur; sicut est ratio prædicati et subjecti, ratio ampliationis et restrictionis, et appellationis, et similia, quæ omnia fundantur in aliqua acceptione intellectus, id est in aliqua ordinatione et comparatione, qua aliquem terminum comparat secundum diversas considerationes et rationes: vel comparando unum terminum ad alium in ratione subjecti et prædicati, qui sunt respectus de quo aliquid dicitur et quod de aliquo dicitur, vel in ratione applicationis, qua significatum unius determinat significatum alterius, ut in appellatione, vel comparando terminum ad id pro quo substituitur, ut in suppositione, vel ad ea ad quæ extenditur, vel ad quæ restringitur ut in ampliatione et restrictione. Quare hæc acceptio intellectus, quæ ponitur ut genus suppositionis, nihil aliud est quam ordinatio intellectus circa aliquem terminum, non ut significet (id enim facit impositio, non acceptio termini), neque ut conficiat propositionem absolute (id enim pertinet ad exercitium termini in ratione partis), sed ut coordinetur et applicetur secundum diversos res-

pectus et usus cum aliis terminis et cum tota propositione.

Sed objic.: Quia si acceptio est communis omni intentioni, quæ fundatur in usu passivo intellectus, ut intentio prædicati et subjecti, appellationis, ampliationis etc.; ergo debuit in omnium istarum intentionum definitione poni acceptio tanquam genus, et non in sola definitione suppositionis: imo in definitione signi debuit poni, nam etiam signum accipitur pro eo quod significat et pro illo substituitur. Vel si respectu istorum non est genus, neque respectu suppositionis.

Et confirm.: Quia in ista propositione: *Essentia divina est Pater*, ly *essentia divina* accipitur pro Patre; et tamen non supponit pro illo; ergo mala est definitio. Maj. prob.: Quia si acciperetur pro Filio, aut Spiritu Sancto, aut pro tota Trinitate, esset falsa; ergo accipitur pro solo Patre. Min. prob.: Nam si supponit pro Patre posset concedi ista: *Essentia divina generat*, quia supponit pro Patre, qui generat, sicut conceditur quod homo ambulat, quia Petrus ambulat, pro quo supponit homo, licet directe non significet Petrum, sicut neque essentia divina Patrem. Et conf. secundo: Nam in libro clauso terminus supponit, siquidem ibi invenitur propositio scripta; ergo et suppositio: et tamen ibi non accipitur passive ab intellectu, quasi in actu, quia non cognoscitur actu; ergo non consistit essentia suppositionis in actuali usu et acceptione intellectus.

Respond.: Quod in aliis proprietatibus, seu intentionibus, quæ fundantur in passivo usu intellectus semper subintelligitur acceptio; ut cum dicitur: *Appellatio est applicatio significati formalis etc.*, sensus est quod est acceptio applicativa. Et quando dicitur quod amplia-

tio est extensio etc., intelligitur acceptio extensiva. Exprimitur autem potius in suppositione quam in aliis quia, cum sit prima inter istas proprietates logicæ quæ conveniunt termino intra propositionem, non potuit alio nomine exprimi ipsa ratio communis, nisi per acceptionem. Aliæ vero proprietates, quæ sunt quasi additiones, vel extendendo, vel coarctando, vel modificando etc., possunt aliis nominibus exprimi. Signum autem non accipitur vel substituitur pro significato eo genere acceptionis de quo hic loquimur, substituitur enim solum in presentando, vel significando mediante impositione, seu representatione; in presenti autem loquimur de acceptione quasi applicativa et ordinativa termini significantis ad aliquem usum intellectus.

Ad primam confir. resp.: Quod, ut dicit S. Thomas, 1 part., quæst. xxxix, art. v, ad 4, *Essentia divina non supponit pro Patre ex modo significandi* (qui maxime attenditur in verificatione locutionis), siquidem significatur ut abstracta a personis; sed ratione identitatis et summæ simplicitatis supponere poterit pro Patre, seu verificari de illo. Et ideo quando significatur identitas per verbum *est*, accipitur et supponit pro persona essentia divina, ratione identitatis; quando vero significatur actus notionalis et proprius personæ, non supponit ly *essentia* pro persona, quia tunc non significatur identitas, sed proprietas personæ, a qua ex modo significandi abstrahit ly *essentia*.

Ad secundam confir. resp.: Quod in scriptura clausa invenitur propositio et suppositio, et reliquæ proprietates logicæ, quasi in signo non actualiter cognito; et ideo solum virtualiter, non autem in actu sunt ibi tales intentiones. Non tamen eodem

modo concedendum est quod ibi sit signum virtualiter, et non formaliter, quia ipsa scriptura, quæ est in libro clauso formaliter in se ipsa est imposita ad significandum, sicut et voces; et ita licet actu non representet scriptura, actu tamen est imposita, et ideo actu est signum, quia actualis essentia signi non consistit in actuali exercitio representandi, quia signum dicitur *representativum*, non *representatio*. Suppositio autem fundatur in actuali applicatione et usu intellectus. Quamquam etiam relatio rationis signi, quæ invenitur in libro clauso non sit actu existens, nisi actu cognoscatur, denominatur tamen signum ab ipsa impositione et fundamento proximo hujus relationis. De quo plura dicemus, quæst. xxi Logice.

SECUNDA DIFFICULTAS. Ad secundam difficultatem a principio positam, quæ tangit differentiam suppositionis, scilicet quod sit *acceptio pro aliquo pro quo verificatur*, ut respondeatur, notandum est quod, ut diximus in Text., c. x, aliud est verificatio termini, aliud verificatio propositionis; stat enim quod aliqua propositio non verificetur, ut ista: *Homo est lapis*, et tamen termini vere supponant et verificentur. Atque ita verificatio propositionis sumitur penes ipsum esse vel non esse a parte rei, sicut significatur per esse vel non esse propositionis. Ad verificationem autem termini supponentis sufficit quod illud pro quo supponit, inveniri et designari possit secundum exigentiam illius copulæ et verbi, cui applicatur, ut supponat, ut loco citato latius diximus. Et ista verificatio, seu designatio, potest aliquando fieri ad sensum, ut si res sit sensu demonstrabilis, vel ad intellectum si sit occulta vel in abstracto considerata, ut ibidem diximus. Imo aliquando non potest fieri demonstratio in ipso termino

immediate, sed mediate et facta resolutione illius; ut cum dico: Omnis homo est animal, non debeo demonstrare aliquid quod sit omnis homo, sed resoluta illa universalis in suas singulares: Hic homo est animal, et ille etc., in quolibet illorum potest demonstrari: Hoc est homo.

Hoc supposito, aliqui recentiores non admittunt suppositionem in hoc sensu quod debeat verificari pro aliquo juxta exigentiam copulae; unde solum restat nobis probare quod ita admittendum sit. Et fundamentum est: Quia dantur aliquae propositiones de subjecto non supponente, quando scilicet alicui termino adiungitur restrictio aliqua, vel terminus illi repugnans; ut si dicas: Angelus corporeus movetur; Deus creatus intelligit, ly angelus et ly Deus non supponunt, quia non datur angelus corporeus, nec Deus creatus. Et hoc ideo quia, ut substituatur terminus pro aliquo, oportet quod non sit impeditus, nec aliquid ei repugnet, ut possit pro tali re substitui; ergo similiter, si in ordine ad aliquam copulam repugnat inveniri id pro quo substituitur, non poterit substitui pro illo stante tali copula; ut si dicas: Adam est, Antichristus fuit, non datur talis Antichristus, qui fuerit, nec talis Adam, qui sit; ergo non potest substitui pro illo. Requiritur ergo ad substitutionem, seu suppositionem verificatio termini juxta copulam, id est quod possit inveniri et designari id pro quo supponit terminus, juxta significationem talis copulae.

Sed dices: Nam in aliquibus propositionibus subjectum supponit et non verificatur juxta copulam; ergo etc. Ant. prob.: Primo, in propositionibus falsis, ut: Adam est; Antichristus fuit. Illae propositiones sunt falsae, quia praedicata non conveniunt rebus, pro quibus subjecta

supponunt, alias non intelligeremus falsitatem propositionis, nisi cognosceremus cui disconvenit, vel repugnat praedicatum; ergo pro aliquo supponit illud subjectum. Et in hac propositione: Chimæra erit, ly chimæra supponit, siquidem ampliatur a verbo erit, et ampliatio est extensio a minori ad majorem suppositionem, et tamen non verificatur juxta copulam quod aliquando erit chimæra; ergo stat bene suppositio, sicut et ampliatio, sine verificatione. Secundo, in propositionibus optativis et imperativis, termini possunt supponere, quia determinate de aliquo dicuntur, et tamen non verificantur juxta aliquam copulam, quia ibi non est. Ac denique in propositionibus aeternae veritatis, ut: Homo est animal, non potest verificari terminus, demonstrando illum per pronomen hoc, ad aliquam differentiam temporis, cum verbum illud absolvatur ab omni tempore; ergo datur suppositio sine verificatione. Confirm.: Quia verificatio termini fit per aliam propositionem distinctam ab illa in qua supponit terminus, ut diximus; ergo talis verificatio non potest pertinere ad differentiam constitutivam et essentialem suppositionis.

Respond. Neg. ant. Ad prim. prob. dicitur: illas propositiones ideo esse falsas, quia sunt de subjecto non supponente, quia secundum illam copulam non invenitur aliquid pro quo supponant. Non autem semper requiritur ad falsitatem quod terminus supponat pro aliquo, cui disconveniat praedicatum, sed sufficit quod non supponat, id est non inveniat sub tali copula, et tamen de illo affirmetur praedicatum. In illa autem propositione: Chimæra erit, vel non datur proprie ampliatio, quia non datur suppositio vera; vel, si est ibi ampliatio, non debet sumi pro majori extensione suppositionis,

sed pro extensione suppositorum vel temporum ad quae fit ampliatio, sive terminus supponat, sive non.

Ad secundam vero probat. respondet.: Quod in illis orationibus optativis etc., termini supponunt juxta exigentiam copulae. Ut in optativis, si sint de futuro verificatur terminus ex parte subjecti pro eo qui est vel erit, ut si dicas: Utinam Petrus fiat justus, ly Petrus supponit pro Petro, qui est vel erit; si sit de praeterito, ut: Utinam fuisset justus, supponit pro eo quod est, vel fuit, et sic de aliis. In imperativis supponit pro praesenti, ut si dicas: Petre, fac hoc, Petrus debet supponere pro praesenti, cui imperatur; et similiter in vocativis etc. Itaque ad suppositionem sufficit oratio in qua invenitur copula juxta cujus exigentiam potest inveniri et demonstrari talis terminus, et sic intelligimus solum supponere in propositione, sumendo propositionem pro omni oratione constante ex copula. In suppositione autem naturali, ubi veritas abstrahit a tempore, verificatio subjecti supponentis non demonstratur ad sensum, sed ad intellectum, quia verificatur secundum existentiam verbi abstrahentis a tempore. Ut si dicas: Petrus est homo, ly Petrus supponit demonstrando Petrum per intellectum secundum se, ut dicendo illud quod est Petrus, ly est abstrahente a tempore; et quando dico: Homo est animal, demonstrando per intellectum hoc quod est homo secundum se, non ratione status singularis, vel universalis.

Ad conf. resp.: Quod verificatio termini non constituit suppositionem, secundum quod fit quasi in actu signato, et ut demonstrata per aliam propositionem; sed verificatio in actu exercito fit in ipsa propositione in qua supponit, postea autem

manifestatur et probatur in alia propositione distincta.

TERTIA DIFFICULTAS. Ad tertiam difficultatem a principio propositionem, respondet.: Terminum nullo modo supponere actu extra propositionem vel orationem constantem copula, juxta cujus exigentiam possit acceptio termini verificari. Ratio sumitur ex dictis: Quia suppositio non est substitutio secundum solam rationem significationis (sic enim constat inveniri extra propositionem), sed supposita significatione substituitur terminus pro aliquo secundum applicationem et respectum ad alterum. Ut ergo vere supponat, requiritur quod sic inveniat et designari possit id pro quo supponit, alioquin si non invenitur, neque est designabile, non est etiam applicabile in tali substitutione. Ex eo autem constat inveniri, seu designari posse id pro quo supponit, si demonstretur per aliquam copulam, quia ratione alicujus verbi constat quod sit, vel non sit, seu inveniat id pro quo aliquid supponit. Requiritur ergo necessario quod terminus conjungatur alicui verbo, ut respectu illius inveniri et demonstrari possit id pro quo terminus accipitur. Adde quod respectu unius copulae potest substitui, respectu alterius non potest; ut si dicas: Adam fuit, ly Adam supponit respectu praeteriti; si vero dicas: Adam est, non supponit, quia non invenitur, et consequenter nec verificatur respectu temporis praesentis. Et aliquando etiam suppositio variatur ratione copulae non absolute sumptae sed respectu praedicati; ut cum dico: Homo est nomen, homo est species, ly homo non supponit ratione solius copulae est, ut significat tempus praesens, sed cognoscitur supponere materialiter in uno, et simpliciter in altero, quia sic exigit praedicatum per talem copulam unitum termino;

ergo in ordine ad diversam copulam diversa species suppositionis sumi potest.

Sed objic. : Nam terminus extra propositionem vere habet rationem termini et partis; ergo dicit ordinem ad verbum mediante cujus conjunctione potest componere; ergo habet rationem suppositionis, sicut et habet potentiam proximam ad compositionem. Sicut enim ad componendum terminus non dicit actum, sed potentiam, sic etiam ad supponendum, præsertim cum suppositio sit proprietas termini, et consequenter non separatur ab ipso, neque intra, neque extra propositionem. Et conf. : Quia extra propositionem etiam terminus dicit ordinem ad verbum, vel ad alium terminum. Tum in orationibus imperfectis, ut si dicas : Petrus albus, homo justus, ubi unus terminus accipi potest in ordine ad alium; cur enim solum accipietur in ordine ad verbum. Tum etiam in orationibus perfectis non enuntiativis, quæ vere et proprie constant verbo, licet non enuntiant, sed imperando, vel optando etc. Confir. secundo : Nam si terminus solum supponit intra propositionem, quia substituitur secundum exigentiam verbi, sequitur quod omnes propositiones affirmativæ veræ sint essentielles, ut patet in hac propositione : Petrus currit, quæ ideo est vera, quia juxta exigentiam copulæ supponit pro Petro currente; sed de Petro currente est essentialis dicere quod currit; ergo est propositio essentialis.

Resp. ad principale argument. : Esse differentiam inter rationem termini et rationem suppositionis, quod intentio termini solum est intentio partis et substitutio significationis; utrumque autem non fundatur in ipso actuali exercitio vel significandi, vel componendi, sed in habilitate et potentia ad compo-

nendum vel significandum; ratio enim partis non est ratio componentis, sed compositivi, et similiter ratio signi est ratio significativi, non significantis. At vero intentio suppositionis resultat ex actuali determinatione et usu passivo intellectus circa aliquem terminum, quem determinat et applicat, sive in mente, sive in voce vel scripto, pro isto vel illo pro quo verificatur; unde ante actualem applicationem intellectus non datur ista determinatio. Quod vero dicitur esse proprietatem termini, respond. suppositionem non esse proprietatem termini in omni statu, sed prout applicatur intra propositionem, sicut proprietas gravis est quiescere. non absolute, sed in centro.

Ad primam confirm. resp. : Quod extra propositionem terminus dicit respectum ad verbum, vel ad prædicatum per modum partis potentis componere, non autem per modum actus determinati et substituti pro aliquo, quod vero invenitur ita substitui, eo quod non potest constare quod vere sic invenitur, nisi in ordine ad aliquod verbum constet inveniri. Unde in orationibus imperfectis non constantibus aliquo verbo non datur suppositio, quia nondum datur id per quod debet verificari et designari quomodo vere et proprie supponat terminus. Cujus signum est quod quando sine verbo conjunguntur termini, ut dicendo : Homo albus, illud complexum est indifferens ad quodecumque genus suppositionis; possunt enim formari ex illo complexo suppositio materialis, dicendo : Homo albus est vox complexa, vel formalis dicendo : Homo albus disgregat visum, vel simplex dicendo : Homo albus est prædicabile de multis, vel naturalis dicendo : Homo albus est coloratus, vel accidentalis dicendo : Homo albus ambulat. Unde si est indiffe-

rens ad omnes species suppositionis, manifestum est quod nullam habet in actu, et sic determinatur et verificatur ratione copulæ. In propositionibus autem non enuntiativis constantibus verbo, jam diximus posse reperiri suppositionem.

Ad. secund. conf. respond. : Quod licet in illa propositione ly Petrus supponat identitæ pro Petro currente, illa tamen propositio non est essentialis, quia ad essentialem suppositionem non sufficit identitas subjecti cum prædicato ex parte suppositi et ex parte suppositionis ejus, sed requiritur necessaria connexio et habitudo terminorum, quæ est identitas quasi formalis. Unde in prædictis propositionibus accidentalibus est quidem vera conjunctio et unio inter prædicatum et subjectum, non tamen est necessaria; unde licet supponant pro eodem, non tamen sub ea formalitate necessaria connexionis, quæ requiritur ad essentialem propositionem, sicut si formaliter significaretur ex parte subjecti, dicendo : Petrus currentes currit, tunc enim est propositio essentialis, quia habitudo terminorum non solum veritatem fundat; sed intrinsecam necessitatem significat.

ARTICULUS II.

Utrum suppositio impropria reperitur in conceptu mentis ultimato.

Punctum hujus difficultatis nascitur ex ipsa definitione suppositionis improprie, seu metaphoricæ, quæ est *acceptio pro eo quod terminus improprie, et per translationem significat*; quod in terminis vocalibus videmus fieri, quia unus terminus transfertur ad supponendum pro alia re quam sit illa, quam directe significat, eo quod habet aliquam convenientiam, vel similitu-

dinem, aut comparisonem cum ipsa; omnis enim metaphora in aliqua comparisonem, vel similitudinem fundatur. Inquirimus ergo an in ipso conceptu mentis ultimato, qui est naturalis similitudo alicujus rei, inveniat fundatum ut applicari possit pro eo quod non significat naturaliter et proprie, sed pro eo cum quo potest habere aliquam similitudinem, vel comparisonem metaphoricam. V. g., in illa vulgari propositione : Vicit leo de tribu Juda, ut sit impropria suppositio in mente, requiritur quod conceptus veri leonis, et qui est naturalis et expressa similitudo leonis supponat et applicetur pro Christo, quem non significat proprie et directe; nam si supponeret pro vero leone, propositio esset falsa : ut autem supponat pro Christo improprie, non debet representare illum æque directe cum representatione veri leonis, alias ille conceptus esset æquivocus, et suppositio pro Christo non esset impropria, sed propria utriusque, scilicet Christi et leonis, quia utrumque proprie et naturaliter representaret, sicut nomen æquivocum proprie supponit pro quolibet significato. Est ergo difficultas : An sufficiat ad suppositionem impropriam ille conceptus veri leonis, ut potest saltem in obliquo connotare Christum ut similem leoni; an vero requiratur alius distinctus conceptus ad supponendum, qui directe representet Christum cum connotatione leonis in obliquo, non representando Christum absolute, sed comparatum leoni.

In hoc ergo puncto divisi sunt auctores. Nam quidam simpliciter et absolute fatentur dari suppositionem impropriam, quia existimant in prædicta metaphora illum conceptum veri leonis representare Christum connotative sub analogia, et similitudine quadam ad leonem

illo primo modo. Alii vero existimant conceptum illum veri leonis nec representare Christum, nec supponere pro illo, sed formari alium conceptum representantem Christum cum aliqua comparatione et connotatione ad verum leonem, illo secundo modo, et ita supponere proprie ratione rei significatae pro Christo cum connotatione ad leonem.

NIHILHOMINUS RESOLUTORIE DICO : Quod simpliciter hæc secunda sententia in sensu D. Thomæ probabilior videtur; et hoc sequuntur plures ex Thomistis: non tamen caret probabilitate prima sententia. — Prima pars deducitur ex D. Thomæ, 1 part., q. XIII, art. x, ubi inquit: « Quod cum nominamus Deum secundum participationem, intelligimus nomine Dei aliquid habens similitudinem veri Dei. » Deus autem secundum participationem est Deus metaphoricæ, sicut Christus est leo metaphoricæ; ergo audito nomine Dei metaphoricæ, intelligimus id quod habet similitudinem veri Dei, et nomine leonis metaphoricæ intelligimus id quod habet similitudinem veri leonis; non ergo est conceptus veri leonis, sed distinctus conceptus, scilicet ejus quod habet similitudinem veri leonis; iste autem est conceptus Christi cum quadam connotatione ad leonem.

Et fundamentum sumitur ex dictis. Nam illa suppositio metaphoricæ non potest verificari pro eo quod est leo verus, sed pro eo quod est tanquam leo; nam leo verus de tribu Juda non invenitur, nec supponit magis quam si diceretur angelus corporeus, vel homo rugibilis; solum ergo supponit et verificatur pro eo quod est tanquam leo. Sed conceptus veri leonis non potest esse conceptus ejus quod est tanquam leo, quia, ut dictum est, alium conceptum formamus de vero leone,

alium de eo quod comparative se habet tanquam verus leo; ergo si pro hoc secundo verificatur illa suppositio, et non pro primo, iste secundus conceptus supponet, et non primus. Ut autem esset suppositio impropria, deberet conceptus veri leonis supponere pro eo quod non est leo, sed tanquam leo, non significando illud proprie; sicut vox leo trahitur ad supponendum pro eo quod non est leo, sed sicut leo. Et conf.: Quia conceptus veri leonis solum significat naturali representatione leonem verum, sub qua non continetur Christus et proprietatem fortitudinis, cui assimilatur Christus, quia illi potest comparari, et ratione hujus comparationis nominatur nomine ejus cui comparatur. Hæc autem comparatio supponit alium conceptum representantem Christum ut comparatum leoni, et non absolute; ejusdem enim ad seipsum non est comparatio: unde analogæ metaphoricæ vocantur duorum conceptuum, ut dicemus in Logica, Qu. XIII, art. v, et Deus connotative aut comparative cognitus ad creaturas dicit alium conceptum a creaturis. Ergo cum suppositio accipiat et substituatur terminum pro re aliqua quæ prædicatur, vel subjicitur, non pro eo quod in obliquo connotat, licet ab eo possit nominari in voce, sequitur quod in mente conceptus leonis veri non supponat pro Christo, licet connotetur a Christo, sed conceptus Christi, ut comparatus leoni, et iste non improprie supponit.

Ex quo infertur quod ille conceptus veri leonis, quando aliquis concipit illam propositionem: *Vieit leo*, non est necesse quod corruptatur, addita illa particula *ex tribu Juda*, sed format intellectus alium conceptum Christi secundum quod habet connotationem et comparationem ad conceptum veri leonis, et

sic primus conceptus veri leonis non se habet ut res supponens, sed ut terminans comparationem et connotationem Christi ad se.

Secunda pars concl., quam tenent etiam aliqui Thomistæ sequentes Magistr. Soto, lib. II, Summul. cap. x, notab. III, fundatur in hoc quod ad supponendum non requiritur significatio alicujus rei, sed ordinatio et applicatio intellectus etiam pro eo quod non significat, sed pro eo cui assimilatur significatum. Sufficit enim quod significet aliquid saltem secundo, ut dicatur habere capacitatem ut ab intellectu substituat et supponat pro illo, et non solum pro eo quod directe et formaliter significat; sicut terminus communis significat individua secundario et materialiter, et tamen supponit pro illis, et terminus connotativus pro substrato quod solum connotat, et unum analogum pro suis analogatis, etiamsi sit attributionis metaphoricæ.

Solvuntur argumenta.

Primo arg.: Quia stat bene quod aliquis conceptus significet aliquid improprie; ergo stat bene quod supponat improprie. Conseq. constat, cum tota ratio negandi suppositionem improprie sit negatio significationis improprie in conceptu. Ant. prob. in omnibus conceptibus representantibus rem non ut est in se, sed ad instar alterius et non per species proprias, sed per alias; sicut cognoscimus Deum et angelos per sensibilia, et ens rationis per ens reale, et per conceptum unius analogati alterum analogatum; ergo non repugnat dari conceptum significantem improprie. Et conf. in connotativis et terminis communibus, qui supponunt pro individuis quæ important in connotato et in obliquo;

ergo etiam conceptus veri leonis poterit supponere pro Christo significato in connotato et in obliquo. Et idem est in alienatione, quæ reperitur in conceptu mentis, cum sit proprietates quædam logicalis, quæ est secunda intentio, et tamen definitur quod sit distractio a propria ad improprie suppositionem, atque adeo supponitur dari vere suppositionem improprie in mente.

Respond. Neg. antec. Ad reprobatur. Neg. antec. Quod conceptus, qui representant res non ut sunt in se, sed per species alias, sunt conceptus improprie ut ab intellectu substituantur, non tamen ex parte rei representatae, licet ad instar alterius cognita. Sicut conceptus quem formamus de Deo, vel de angelis, ex parte rei cognita dicitur esse conceptus proprius Dei, quia ipsi soli attribuitur et appropriatur, ex parte tamen modi cognoscendi non cognoscitur proprio modo, ut est in se. Et idem est de aliis conceptibus in argum. relatis. Ad suppositionem autem improprie requiritur quod ex parte rei, pro qua supponit, non significet illam proprie, quia suppositio non est pro modo significandi, sed pro re significata. Analogum autem, si sit attributionis metaphoricæ, non est analogum unius conceptus sed divinum, et ideo unius conceptus non supponit improprie pro alio, sed quilibet pro suo significato.

Ad confir. resp.: Quod in termino connotativo, vel communi, fit suppositio pro eo quod connotatur, et non solum pro formali significato, quia illud quod connotatur importatur tanquam res, seu subjectum, vel suppositum, unde potest supponere pro illo suppositione propria, quia non metaphoricæ, sed proprie significatur, licet tanquam materiale. At vero in metaphoricis et aliis figuris rhetoricis, id quod connota-

tur importatur tanquam terminus comparationis, quia omnis metaphora per quamdam comparationem formalem vel virtualem fit, unde perfinet quasi ad connotationem ex parte modi significandi, non ex parte rei significatæ, et sic non supponit pro illo, sed formatur alius conceptus, qui rem proprie significat cum connotatione ad id per quod metaphora designatur. Quod autem dicitur de alienatione, negamus illam reperiri in conceptu ultimato, quia hic alienari non potest nisi corrumpatur; sed convenit illa secunda intentio voci vel conceptui non ultimato, ratione ejus distractionis seu alienationis significationis verificatur.

Secundo arg. : Istæ duæ propositiones : Vicit leo de tribu Juda, vicit Christus, non sunt synonymæ, sed diverso modo significant; sed in ista propositione : Christus vicit, significatur Christus proprie; ergo in alia non potest idem proprie significari, sic enim ex omni parte propositiones eadem manerent. Si dicitur quod in una significat Christum proprie absolute et sine ullo respectu, in alia autem proprie cum aliquo respectu et connotatione. Contra est : Quia si non est significatio propria absolute in illa propositione : Vicit leo etc., ergo neque est suppositio propria absolute, quia suppositio propria fundatur in significatione propria; ergo, ut sit propria absolute, debet fundari in significatione propria absolute.

Et confirm. : Quia quando primum audio illos duos terminos : Vicit leo, representatur mihi conceptus veri leonis; adveniente vero illa particula de tribu Juda, non corrumpitur ille prior conceptus veri intra propositionem; ergo manet intra illam sicut ante; ergo supponit non pro se, quia esset propositio falsa; ergo pro Christo, quem non signifi-

cat proprie; ergo supponit improprie. Quod conceptus veri leonis non corrumpatur patet : Quia si corrumpitur, ergo non concipitur Christus in ordine ad leonem, sed in se absolute sine respectu, siquidem non manet conceptus leonis in ordine ad quem ista connotatio desumatur; unde esset eadem propositio : Christus vicit, et : Vicit leo de tribu Juda.

Respond. solutione data, quæ sumitur ex verbis D. Thomæ supra relatis, quod « quando nomino Deum per participationem, intelligitur id quod habet similitudinem veri Dei. » Unde similiter quando Christum nomino leonem, intelligitur id quod habet similitudinem veri leonis, et hoc ex parte rei significatæ est conceptus proprius Christi. Ad replic. dicitur quod conceptus Christi connotative cogniti, et non omnino absolute, est proprius Christi ex parte rei significatæ, licet non ex parte modi significandi, quia cum quadam connotatione et respectu ad alterum significatur. Suppositio autem propria vel impropria non attenditur ex parte modi significandi proprie vel improprie, sed ex parte rei proprie vel improprie significatæ, pro illa enim substituitur et supponit tanquam pro supposito, et eadem ratione significatur Christus immediate ut res significatæ, licet sub modo respectivo et connotativo ad alterum tanquam ad terminum comparationis.

Ad confirm. resp. : Quod non est necesse corrumpi illum conceptum veri leonis, sed tamen, adveniente illa particula de tribu Juda, aliter applicatur, eo quod formatur conceptus de Christo, ut comparatur ad verum leonem quoad ejus fortitudinem, vel proprietates; unde manet conceptus veri leonis, ut terminus talis comparationis et connotationis, non ut præbens suppositionem

termini ex parte rei significatæ improprie.

Ultimo arg. : Nam si prius formatur conceptus veri leonis, cum incipio audire illam propositionem, et postea formo conceptum Christi non absolute, sed relate et connotative ad verum leonem; ergo per discursum formatur illa propositio, quatenus ex collatione et comparatione unius ad aliud colligimus tali metaphora velle nos significare Christum. Si autem per discursum colligitur, et discursus formatur ex propositionibus tanquam ex præmissis, ergo prius formabuntur istæ propositiones : Leo vicit de tribu Juda, et ille non est verus leo, sed habens similitudinem veri leonis, ergo Christus ut habens talem similitudinem vicit. Sed tunc in præmissis illa prima propositio : Vicit leo, etc., antequam inferat conclusionem non supponit pro leone vero, sic enim esset falsa; ergo tunc conceptus veri leonis supponit pro Christo improprie quod est intentum.

Resp. : Quod cum in istis metaphoris intellectus utatur quodam circuitu et comparatione ad significandum res, potest etiam uti discursu in colligendo significationem talis metaphore, præsertim quando statim a principio non plene comprehendit metaphoram, sed indiget discursu ut illam intelligat. Dato ergo quod ibi interveniat discursus, ad instantiam respond. quod in illo discursu propositio illa prima propositio quæ assumitur pro præmissa : Leo vicit de tribu Juda, non concurret ibi quasi formaliter, sed quasi materialiter, et alia propositio in conceptu ultimato posita, scilicet : Hæc propositio vocalis proponitur; vicit leo de tribu Juda, et hæc non verificatur secundum significationem veri leonis, ergo secundum significationem ejus quod habet similitudinem veri leonis, hoc

est Christus, ergo etc. Hic est discursus, qui pro istis metaphoris formatur; assumitur enim propositio metaphorice representata quasi pro majori, et cum in sensu proprio non verificetur, fit discursus ad videndum in quo sensu verificari possit; unde quando assumitur propositio metaphorica in majori, antequam plene intelligatur metaphora per discursum, illa propositio non est in conceptu ultimato, sed in conceptu non ultimato, quæ representat propositionem vocalem, et deinde discurrit circa ejus sensum, et cum inveniat metaphorice verificari, format in mente ultimata conceptum illius, qui habet similitudinem veri leonis, qui est Christus, et hic supponit in conclusione, estque suppositio propria.

Denique si dicas : Cur potest vox applicari pro eo quod non significat directe, sed in connotato metaphorice, conceptus autem non potest? Respond. quod in voce, cum non sit representatio naturalis potest aliquid subintelligi et non significari ab illa, et ratione rei subintellectæ accipi et supponere. Conceptus autem naturaliter representat et comparat unum alteri, et sic supponit, cum ratione rei solum significatæ supponit.

ARTICULUS III.

Quæ sint notanda circa alias species suppositionis et proprietates logicales.

Circa simplicem suppositionem solet esse difficultas; Quomodo distinguatur ab aliis suppositionibus, et primo a suppositione naturali? Nam videtur in suppositione simplici etiam importari connexio et habitudo necessaria terminorum; nam cum dico : Homo est species, ideo est suppositio simplex, quia fa-

cit hunc sensum : Homo conceptus conceptu proprio, seu in communi est species, sed illud prædicatum *species* essentialiter convenit conceptui communi hominis, ergo importat essentialem connexionem terminorum. Item ex alio capite definitio suppositionis simplicis convenit naturali, ut quando definitio prædicatur de definito; ut si dicas : Homo est animal rationale, ly *homo* accipitur pro immediato significato, quod per se et formaliter significat, nam ita definitur homo quod non definitur Petrus aut Paulus in singulari : ergo definitio suppositionis simplicis etiam convenit naturali, in qua definitio prædicatur de definito.

Secunda difficultas est : An possit inveniri suppositio simplex in termino singulari, ut cum dico : Petrus est individuum. Nam terminus singularis non videtur habere significatum immediatum distinctum a mediato, ratione cuius possit supponere simpliciter, sed solum habet unicum et adequatum, pro quo supponit singulariter. Ex alia autem parte videtur quod, sicut in hoc termino *homo*, quando prædicatur aliquis terminus secundæ intentionis de illo, datur suppositio simplex, quia non transit ad significata mediata, non enim valet : Homo est species, ergo Petrus est species; ita similiter quando prædicatur aliquod prædicatum secundæ intentionis, quod non convenit naturæ in communi, sed solum individuo, etiam supponit simpliciter, unde eodem modo non valet : Petrus est individuum et non est prædicabile de multis, ergo homo est individuum et non est prædicabile de multis.

Denique in propositionibus, in quibus prædicatum secundæ intentionis repugnat subjecto, ut si dicas : Petrus est species, homo est individuum, subjectum debet supponere simpliciter, quia prædica-

tum est terminus secundæ intentionis, quod non transit ad significata mediata; et tamen non accipitur pro eo quod primo et per se significat, cum conceptus prædicati repugnet conceptui subjecti, et consequenter non appellat proprium et per se conceptum illius; ergo etc.

Ad istas difficult. breviter respond. supponendo suppositionem simplicem distingui a materiali et personali : Ab illa quidem, quia suppositio simplex est pro ipsa re significata, non pro ipso nomine significante; a personali vero, quia supponit pro solo immediato significato et nullo modo pro mediato. Est enim præ oculis habenda illa doctrina S. Thomæ, q. ix de Potentia, art. iv, quod nomen significat dupliciter, uno modo *formaliter*, alio modo *materialiter*. Significatum formale est illud, ad quod significandum nomen principaliter est impositum, materiale est illud in quo talis ratio significata per nomen salvatur et invenitur, sicut nomen *homo* significat naturam hominis, sed salvatur in individuo. Ut ergo sit suppositio simplex requiritur quod ita supponat pro uno significato scilicet immediato, quod non possit transire, nec descendere ad mediatum, quia si potest transire ad utrumque non manet simplex, sed quasi duplex suppositio et quasi duplici significato conveniens. Hoc autem solum contingit in prædicatis secundæ intentionis, respectu sui subjecti, seu fundamenti; nam si sint prædicata realia, hoc ipso possunt inveniri a parte rei, et consequenter in aliquo individuo, et non solum in natura; non ergo sufficit ad suppositionem simplicem dari aliquod prædicatum quod conveniat immediato significato nominis, sed requiritur quod conveniat cum aliqua præcisione ita uni significato, quod non alteri.

Ad prim. ergo diffic. resp. : Quod illa propositio nullo modo est essentialis. Ut enim propositiones sint essentialia oportet quod necessaria connexio et habitudo importetur ex vi ipsorum terminorum, non ex vi alienius applicationis vel status, quo aliquis terminus vestitur aut applicatur, nisi talis applicatio aut status explicetur in propositione, tunc enim ex vi termini explicantis statum poterit importari necessaria connexio cum prædicato. Ut si dicas : Homo disgregat visum, licet verificetur subjectum pro homine albo et supponat pro illo, tamen quia ex vi illius termini *homo* non importatur ipsa albedo, cui essentialiter convenit disgregare, ideo ista propositio non est essentialis. Si vero dicas : Homo albus disgregat, est essentialis. Similiter si dicas : Homo est species, licet verificetur pro homine conceptu in communi, non tamen est essentialis propositio, quia ex vi illius termini *homo* non explicatur quod sit conceptus in communi. Si autem exprimat in propositione homo conceptus conceptu communi, tunc de illo prædicabitur essentialiter quod sit species; facit enim hunc sensum : Homo in quantum species, est species.

Ad instantiam pro alia parte dicitur : Quod definitio, licet conveniat termino ratione naturæ et quidditatis, non tamen est suppositio simplex, quia non ita præcise convenit naturæ, quæ est immediatum significatum, quod non possit etiam convenire personæ, seu individuo in quo invenitur talis natura; imo sicut quidditas et natura descendit ad individua, ita et definitio. Et licet quando definitur homo, non definiatur Petrus immediate et secundum individuationem, definitur tamen mediate secundum naturam et quidditatem Petri.

Ad sec. diffic. respond. : Quod

etiam in termino singulari potest inveniri suppositio simplex, eo quod invenitur significatum immediatum et mediatum, sed inverso modo ad terminum communem. Nam in termino communi terminorum, non ex vi alienius applicationis vel status, quo aliquis terminus vestitur aut applicatur, nisi talis applicatio aut status explicetur in propositione, tunc enim ex vi termini explicantis statum poterit importari necessaria connexio cum prædicato. Ut si dicas : Homo disgregat visum, licet verificetur subjectum pro homine albo et supponat pro illo, tamen quia ex vi illius termini *homo* non importatur ipsa albedo, cui essentialiter convenit disgregare, ideo ista propositio non est essentialis. Si vero dicas : Homo albus disgregat, est essentialis. Similiter si dicas : Homo est species, licet verificetur pro homine conceptu in communi, non tamen est essentialis propositio, quia ex vi illius termini *homo* non explicatur quod sit conceptus in communi. Si autem exprimat in propositione homo conceptus conceptu communi, tunc de illo prædicabitur essentialiter quod sit species; facit enim hunc sensum : Homo in quantum species, est species.

Ad tert. diffic. respond. : Utrumque posse sustineri in illis propositionibus, et quod subjectum supponit simpliciter, et quod supponit personaliter. Primum sic : Quia hoc ipso quod subjectum per copulam unitur termino secundæ intentionis juxta exigentiam talis copulæ, facit quasi appellationem ad standum sub ratione proprii et immediati conceptus; et licet prædicatum sit repugnans subjecto, hoc solum convincit quod non convenit illi, et sic redditur propositio falsa, non tamen quod subjectum non supponit juxta exigentiam illius copulæ et prædicati. Quare facit hunc sensum illa propositio : Petrus ut conceptus conceptu proprio est species, et ideo est falsa; sicut etiam in hac : Homo est

lapis, ly homo supponit quia, licet ei non conveniat prædicatum, potest tamen inveniri et demonstrari homo secundum exigentiam verbi est; alioquin non apparet qua suppositione supponat illud subjectum *Petrus est species*, si simpliciter non supponit, cum personalis suppositio non conveniat respectu illius prædicati secundæ intentionis. Secundum vero sic explicatur, dicendo quod potest supponere suppositione personali: quia licet prædicatum sit secundæ intentionis, tamen non significatur convenire subjecto, sed repugnare; repugnat subjecto etiam a parte rei. Quare ubi prædicatum secundæ intentionis est repugnans subjecto, non oportet quod faciat illud supponere simpliciter, quia etiam in personali suppositione ei repugnat, et in suo significato mediato, quod est a parte rei.

Circa alias species et divisiones suppositionis et regulas earum, tam pro absolutis, quam pro relativis, plura solent multiplicari sophismata et consequentiæ quæ, si hic exacte tractarentur, in immensum cresceret istud opus, ideo illa in præsentia omitimus, in seq. Quæst. præcipua indicaturi, art. III.

Circa alienationem illud venit in præsentia notandum: An propositiones in quibus fit alienatio subjecti a prædicato sint in materia contingenti, vel remota, vel necessaria, ut cum dico: Homo est pius, homo est mortuus? Nam si subjecta alienantur non supponunt pro homine vero, sed pro homine picto et mortuo, de quo essentialiter dicitur quod est mortuus aut pius.

Respond.: Quod illud prædicatum *pictus* et *mortuus* potest sumi dupliciter, uno modo *participialiter*, seu in vi verbi, alio modo *nominaliter*, seu in vi nominis. Participialiter verificatur illa propositio: Homo

est mortuus, per ampliacionem subiecti de vero homine, non per alienationem: nam de homine vero dicimus per ampliacionem quod mortuus est, id est obiit, vel desiit esse; et hoc de homine vero dicitur, quia facit hunc sensum: Homo qui antea erat, jam non est, sed desiit esse. Similiter si dicatur: Homo est pius participialiter facit hunc sensum: Homo verus est effigiatus per picturam, sive existat modo ille homo, sive non. Et in hoc sensu istæ propositiones sunt in materia contingenti, quia prædicata accidunt suis objectis. Et licet cum corruptione subjecti illi adsint, non est cum corruptione conceptus essentialis, sed solum cum corruptione existentie, quod non tollit prædicacionem accidentalem, ut in Prædicab., cap. de accidente, dicitur. Si vero sine ampliacione consideretur illa propositio, præcise in vi terminorum, est in materia remota, quia illi duo termini *homo* et *mortuus* *homo* et *pictus* repugnant inter se, quia non potest aliquid esse homo et mortuus. At vero si ly mortuus accipiatur nominaliter, sic facit alienationem subjecti; idem est enim dicere: Homo mortuus, ac dicere: Cadaver hominis; homo pius, pictura hominis. De subjecto autem sic alienato constat verificari prædicatum illud necessario, quia alienatio illa relinquit terminum quasi in aliena significatione, id est cadaveris hominis et picturæ, de qua essentialiter dicitur ly mortuum et ly pictum. Quare tunc est in materia naturali.

ARTICULUS IV.

Utrum regulæ appellationis traditæ in textu verè sint.

Antequam difficultates proponantur, suppono tria: Primum est quod

communis acceptio intellectus, qua utitur aliquo termino, duplici modo potest applicare duos terminos inter se: primo quasi simpliciter applicatione et generali modo, et sic applicatur id quod se habet ut forma ei quod se habet ut materia et subjectum; et vocatur hæc simplex et absoluta applicatio, quia non mediante respectu, vel modificatione, sed absoluto et simplici modo fit. Secundo potest fieri applicatio unius termini ad alterum non absolute et simpliciter, sed medio aliquo respectu, vel modificatione, seu formalitate unius ad formalitatem alterius, ratione cujus verificatur unum de altero præcise ut stat sub illa modificatione et non aliter, unde si variatur et mutatur, vitiat consequentia; et talem applicationem speciali modo appellationem vocamus, ut cum dico: Petrus est magnus medicus, ubi magnitudo non applicatur Petro absolute, sed respectiva ad medicinam.

Secundo sequitur ex hoc falsam esse aliquorum recentiorum sententiam, qui appellationem definiunt quod sit denominatio, qua unus terminus alium denominat, illamque salvant in applicatione, qua formale unius termini applicatur materiali alterius, ut cum dicitur: Homo sedet, homo currit etc. Sed hæc sententia confundit generalem applicationem prædicati ad subjectum cum speciali proprietate logicæ, quæ vocatur appellatio. Quod tamen falsum esse constat: nam diverso modo invenitur applicatio et usus termini, quando prædicatum simpliciter et absolute applicatur alicui subjecto materialiter tento, et quando applicatur solum ut stat sub aliquo respectu et modificatione; hoc enim pertinet ad significandum diverso modo veritatem, et ex illius variatione redditur defectuosa et vitiosa consequentia; ergo talis appellatio

seu applicatio specialem considerationem debet habere in Logica, et specialem proprietatem logicalem inducit, quam appellationem dicimus; sicut non valet: Petrus est magnus medicus, ergo est magnus absolute.

Tertio revocandæ sunt in memoriam regulæ appellationis positæ in textu, tam circa appellationem realem, quam circa appellationem rationis. Additur autem in appellatione reali specialis difficultas circa terminos numerales, quando apponuntur termino substantivo, vel adjectivo. Quando enim terminus numeralis adicitur termino substantivo, dicitur numerare supposita ratione formæ, atque ita ibi intervenit appellatio, quia non numerantur supposita nisi numerentur secundum multiplicationem formarum; in qua regula non dicitur quod numerantur formæ, sed quod numerantur supposita ratione formarum. Itaque supposita debent esse numerata, et formæ ipsæ debent esse ratio numerandi, unde si non dentur plura supposita, non currit regula. Et procedit de forma substantiali secundum suum modum naturalem, id est ut afferat secum suum suppositum et subsistit; et ita, ut sint tres homines, requiruntur tres humanitates, ut sint tres dii, tres deitates. Ut autem numerentur adjectiva, sufficit quod multiplicentur supposita, licet formæ adjectivæ non multiplicentur, sed solum denominatio earum; sicut si una albedo esset in pluribus suppositis dicerentur esse plura alba, quia ista pluralitas non resultat ex multiplicatione albedinis, sed ex multiplicatione adjectivis et denominationis.

Igitur contra primam regulam potest fieri argumentum: Quia datur appellatio etiam si termini non ponantur a parte ejusdem extremi; ergo regula est falsa. Antec. patet: In

haec propositione: Album est intensum, vel: Album disgregat visum, et: Christus ut homo est creatura: fit appellatio ad subjecta ex parte praedicati: nam est sensus quod Christus ratione humanitatis est creatura; alioquin si applicaretur ad suppositum illud praedicatum, esset falsa. Similiter in illa propositione: Hoc album est intensum potest fieri consequentia defectuosa ex sola variatione appellationis, ut si dicas: Hoc album est intensum, hoc album est simile, ergo simile est intensum. Quae consequentia non valet solum ex defectu appellationis; ergo signum est ibi intervenire appellationem. Et quando dicitur: Album disgregat visum, intelligitur ratione formalis importati in ly album, alioquin propositio non esset essentialis. Idem argumentum potest fieri de hac: Essentia est generans, in divinis, quae ideo est falsa, quia ly generans applicatur formali significato essentiae non naturali et identico: nam si applicaretur significato identico et materiali essentiae divinae, propositio illa esset vera, verificaretur enim de Patre, qui identice est essentia divina. Et conf.: Quia haec regula non tenet in appellatione rationis; cum enim dico: Homo est species, ibi intervenit appellatio, et tamen non ponuntur termini ex parte ejusdem extremi; ergo nec regula tenet in appellatione reali.

Respond.: Quod regula intelligitur de appellatione formali et expressa, non quasi virtuali et aequivalente. Cum enim dico: Album disgregat, album est intensum etc., aliud est quomodo fiat seu significetur fieri applicatio, aliud quomodo in re fiat verificatio. Ex parte quidem modi significandi non significatur applicatio unius termini ad alium per appellationem, sed tantum significatur simplex applicatio praedicati

ad subjectum; sed quia non potest verificari, nisi mediante aliqua ratione formali se tenente ex parte subjecti, dicitur virtualiter et aequivalenter habere appellationem. Quare in his consequentiis et similibus datur defectus appellationis quasi virtualis, ex variatione quasi duplici suppositi importati ex parte subjecti, scilicet albi ut album, vel albi ut simile, quod est quasi duplex suppositum logicum, licet sit unum materiale et physicum, et variatio de uno ad aliud variat consequentiam. Caeterum appellatio, quando expresse significatur et ponitur, non fit nisi, ut dicit regula, quando termini ponuntur ex parte ejusdem extremi. In illa autem propositione: Essentia generat non est appellatio, sed simplex applicatio praedicati ad subjectum; sed quia subjectum non significat personam, nec supponit pro illa, sed solum essentiam, ideo est falsa. Et licet identice et materialiter sit idem cum persona, est identitas ex parte rei significatae non ex ipso modo significandi hujus termini essentia, et ita cum significative, seu ex modo significandi non importet personam, non verificatur actus personalis de illa.

Ad confir. respond.: Quod regula solum loquitur de appellatione reali, non rationis: quia quando praedicatum est secunda intentio, in quantum dicitur de prima vel de suo fundamento cui convenit, significatur ipsum subjectum, seu fundamentum sub statu capaci talis intentionis, qui est status praecisionis et acceptionis intellectus, sub quo tantum potest illi convenire tale praedicatum; et ideo cum importet ipsam praecisionem ex parte subjecti, sufficienti modo ponitur ad faciendam appellationem, quia appellatio importat convenientiam unius termini ad alium sub quadam praecisione, aut restrictione. Quod

non currit in aliis terminis, qui faciunt appellationem realem.

Secund. arg.: Terminus numeralis adjectus substantivo aliquando non numerat supposita ratione formarum; ergo falsa est regula. Ant. prob.: Nam si verbum divinum assumeret tres naturas humanas, non diceretur tres homines, sed unus homo, ut determinat S. Thomas, III part., quaest. III, artic. VII. Et tamen numerantur plures formae substantiales; ergo regula falsa. Et conf.: Si e converso tres personae assumant eandem humanitatem, dicentur tres homines, et solum unus secundum quid, ut eodem loco, artic. VI, dicit S. Thomas. Ergo jam numeratur substantivum non ratione formarum, sed ratione suppositorum, etiamsi habeant unam formam substantialem.

Resp.: Quod in illo casu non essent tres homines, quia non essent tria supposita: neque enim dicit regula quod substantivum plurificatur quando plurificantur formae et non supposita, sed quod supposita numerantur ratione formarum, quod verissimum est; sed ad hoc non sufficit multiplicari formas substantiales, si non multiplicentur etiam supposita (licet ratio multiplicandi sint ipsae formae), quia tunc formae non ferunt secum supposita, nec sunt modo connaturali, subsistendo in se.

Ad confir. respond.: Quod in illo casu dicit S. Thomas quod illae tres personae essent unus homo secundum quid, et simpliciter plures, ut patet III p., q. III, art. VI, ad I: « quia non posset (inquit) argui ex hoc quod tres personae sunt unus homo, quod essent unus simpliciter; nihil enim prohibet dicere homines, qui sunt plures simpliciter, sint unus quantum ad aliquid, sicut unus populus. » Quare si tres personae assumerent unam na-

turam dicerentur tres homines simpliciter, quia ut sint unus simpliciter non sufficit unitas formae substantialis, quando ipsa non affert secum suppositum, sed advenit pluribus suppositis, et habet quasi modum termini connotativi. Itaque tam plurificatio, quam unitas in formis substantialibus intelligitur ratione formarum substantialium substantiali modo se habentium, id est ut important secum suam subsistentiam et suppositum, non autem ut trahuntur ad suppositum, vel supposita aliena, et quasi induunt leges et modum connotativorum.

Sed cur, inquires, tres personae modo dicuntur unus Deus simpliciter, et non plures dii ratione unius naturae, in illo autem casu non dicerentur unus homo ratione unius naturae humanae, sed plures homines? Respond. differentiam consistere in hoc quod natura divina, etiamsi sit in tribus personis, ita est perfecta in ratione formae substantialis; ac si esset in una tantum persona et afferret secum suum suppositum; unde natura divina respectu trium personarum non induit rationem termini connotativi, quia non trahitur ad personas, ut ad assumptas et dantes esse ipsi naturae, sed ex se habet esse, unde simpliciter et substantialiter fit existens independentem a personis. Et quia unitas sequitur esse, si ex se habet esse perfecte, ex se affert unitatem. At vero natura humana licet substantialiter uniat personis, tamen non habet in se totam perfectionem substantiae, nec induit modum formae substantialis, sed quasi connotativa, accipiendi esse substantiale ab ipsis personis; et ideo non est in statu perfecto dandi unitatem substantialem simpliciter independentem a personis, quia non habet ex se sed ex personis esse. Sed natura divina independentem a personis est

unus Deus propter infinitam perfectionem talis esse et substantiæ divinæ. Vide Cajet., iii part., quæst. iii, art. vi, in calce art.

Argumenta quæ possent fieri contra regulam appellationis rationis sunt eadem quæ allata sunt in præcedenti articulo, agendo de suppositione simplici. Videantur ibi.

QUÆSTIO VII.

DE OPPOSITIONE ET CONVERSIONE
PROPOSITIONUM.

ARTICULUS PRIMUS.

*Utrum oppositio contradictoria sit
maxima inter omnes oppositiones.*

Suppono quod oppositio alia est realis, alia logica, id est vel rerum, vel propositionum. Et istæ duæ ita se habent, quod oppositio realis seu physica est quasi objectum oppositionis logicæ, quia illud esse et non esse, quod datur a parte rei et in ipsis objectis, significatur per propositiones oppositas. Unde, licet agere de oppositione reali pertineat ad Metaphysicum, tamen quia ad Logicum spectat agere de oppositionibus propositionum, etiam aliquo modo oportet attingere id quod spectat ad oppositionem rerum, quatenus objecta sunt oppositionis propositionum.

RESPONDEO ergo ad difficultatem propositam: Quod oppositio contradictoria tam in propositionibus, quam in rebus, tam dialectica, quam physica, est major inter omnes oppositiones. — Pro qua conclusione videndum est S. Thomas Opusc. xxxvii, capit. i; et in x Metaphysic., lect. vi. Fundamentum sumitur ex eo quod illa est major oppositio, in qua est minor convenientia et unum oppositum magis

destruit aliud: tunc enim dicuntur carere medio, quia carent omni convenientia, in qua aliquo modo convenire possint vel ex parte subjecti, vel ex parte alicujus tertie formæ, quæ mediat inter formas extreme oppositas, vel in quocumque alio modo convenientiæ. Constat autem quod sola oppositio contradictoria absolute et omnibus modis destruit suum oppositum, reliquæ autem oppositiones non ita absolute et simpliciter destruunt, sed aliquid de illo relinquunt, et ita habent aliquam convenientiam, et hoc habent minus de oppositione.

Constat hoc discurrendo per singulas species oppositionum sive ex parte rerum, sive ex parte propositionum. Nam in omnibus quidem invenitur aliqua negatio opposita affirmationi, sed non ita pure et absolute, sicut in contradictione: Nam oppositio contraria, si sit physica, versatur inter duas formas positivas, quæ possunt esse in eodem subjecto, vel simul, si sint in gradibus remissis, vel successive, si sint in intensis; unde una forma contraria non destruit totaliter aliam, nec convenientiam ipsarum in subjecto. Similiter oppositio contraria in propositionibus, quæ est oppositio dialectica, non tollit in una propositione totum quod est in alia, quia saltem non tollit universalitatem et distributionem, sed in hac debent convenire propositiones contrariæ; et consequenter neque falsitas unius destruit falsitatem alterius, et sic non est negatio absolute negans et tollens quod est in altero extremo. Similiter subcontrarietas non tollit particularitatem, et consequenter neque veritatem, sed duæ propositiones subcontrariæ sunt simul particulares et possunt esse simul veræ. Denique oppositio privativa non tollit, sed relinquit aptitudinem ad oppositam formam; ergo

saltem ex hac parte relinquit aliquam convenientiam cum suo opposito. Relativa etiam oppositio non includit negationem, quia unum oppositum removeat alterum, sed potius relativa sunt simul natura et cognitione, et utrumque ponit aliquid positivum et esse. Qua ratione venit intelligendus locus D. Thomæ, q. vii, de Potent., art. viii, ad 4, ubi dicit: « Quod in relativis unum non removet aliud, neque includit negationem alterius. » Intelligitur enim non quod in una relatione non sit negatio sui correlativi, sed quod non includit illam per modum removeantis et excludentis ab aliquo subjecto, sed potius supponit tale correlativum dari, licet in se sit distinctum ab illo, et non sit illud, sed sit ad illud.

At vero in contradictoriis negatio unius ita est pura et absoluta, quod omnem convenientiam cum suo extremo negato tollit, et ita nec relinquit esse, nec aptitudinem, nec universalitatem, nec particularitatem, sed quasi malignantis naturæ totum destruit. Unde simpliciter et absolute est major oppositio intensiva, et ex illa derivatur oppositio tanquam ex principaliori ad reliquas oppositiones, quæ in tantum habent oppositionem in quantum aliquid habent de contradictione, ut citatis locis docet S. Thomas, et dicitur in Logica, in cap. de oppositis.

Solvuntur argumenta.

Obijcies primo: Nam contraria maxime distant inter se; ergo maxime opponuntur, quia oppositio quædam distantia est, unde et illa opposita quæ magis sunt immediata videntur minus opponi, quia minus distant. Contradictoria autem sunt immediata quia non datur medium inter esse et non esse. Secun-

do: Quia plus destruit contrarietas, quam contradictio; ergo est major oppositio. Antec. patet, quia est universalior in negando; ergo et in destruendo. Nam contrariæ propositiones constant ex utraque universalis, altera negata, altera affirmata; ergo negativa semper est universalis, et consequenter magis negat et destruit. Tertio: Quia ex contrariis sequuntur contradictoria; tum in logicis, tum in physicis. In logicis quidem, quia bene sequitur: Omnis homo est albus, et nullus homo est albus; ergo omnis homo est albus, et aliquid homo non est albus; quæ sunt contradictoria. In physicis autem, quia calidum et frigidum contrariantur, et tamen ex calido recte sequitur non frigidum, quod contradictorie opponitur frigidum. Quarto: Quia reliquæ omnes oppositiones includunt contradictoriam, et addunt aliquid super illam; ergo sunt majores oppositiones quam solæ contradictoriæ. Antec. prob.: Quia includunt negationem et affirmationem; ergo et contradictionem, quæ per affirmationem et negationem perficitur; ergo omnes oppositiones dicuntur contradictionem, et ad ejus principia reducuntur, et per eam regulantur; ergo addunt aliquid ad oppositionem contradictionis, et sic sunt majores.

Ad primum resp.: Quod contraria maxime distant in eodem genere, et intra unum genus, contradictoria autem in omni genere; quia dantur per negationem pure et absolute, quæ est extra omne genus, et ita negat omne ens, unde maxime distant, nec habent medium convenientiæ cum altero extremo. Dicuntur autem opposita immediata maxime distare, quia carent medio convenientiæ. Quæ autem immediate collocantur carent medio situationis, et ita minus distant distantia locali. Sed non loquimur de hac distantia